

«Trygt, men fjernt»

Hvorfor går/går ikke motivert kristen ungdom til høymesse?

AV TOVE RUSTAN SKAAR

Tove.Rustan.Skaar@staffeldtsgate.no

Innledning

Jeg har foretatt en undersøkelse blant studentene på Høgskolen i Staffeldtsgate (HiS). Jeg ønsket å få mer og tydeligere innsikt i hvorfor de går/ikke går til høymesse eller andre tradisjonelle gudstjenester i den kirken de fleste tilhører, nemlig Den norske kirke (Dnk). Betegnelsen *høymesse* bruker jeg i litt vid forstand, slik at det omfatter den tradisjonelle hovedgudstjenesten i Dnk søndag formiddag. Jeg skiller for eksempel ikke mellom familie-gudstjenester og gudstjenester med nattverd.

Hvorfor foreta en undersøkelse blant akkurat disse? For det første: Dette er en gruppe ungdommer som burde anses som strategisk viktige for Dnk's fremtid. De aller fleste av Høgskolens studenter har en klar kristen bekjennelse. De er aktive, tjenestemotiverte og begavede på mange områder som de fleste kirker og menigheter etterspør. Disse studentene tar en utdanning som skal gi en god forberedelse til heltidstjeneste i kirke/menighet.¹ De fleste studentene er medlemmer i Dnk. Det burde være naturlig at de var til stede og gjerne i tjeneste når deres menighet samles.

For det andre: Studentene på HiS er en del av den generasjon som i mange år har vært omtalt som fraværende. En kirke der denne aldersgruppen er fraværende i det som er tenkt som hovedsamlingen, har et stort problem. Kirkerådet valgte derfor å lytte og handle da det fra Ungdommens kirkemøte i 2003 kom et

notat der behovet for endringer i høymessen ble tydeliggjort. Ungdommens kirkemøte ville at høymessen skulle bli mer attraktiv for ungdom. Som kjent var dette hovedgrunnen til at det ble satt i gang et omfattende reformarbeid med gudstjenestene².

For det tredje: Jeg kjenner gruppen godt og har en forutoppfatning om deres erfaringer og meninger, og jeg mener at disse er interessante.³ Derfor vil jeg ha dem bekreftet eller avkreftet.

Hvordan tenker og handler engasjerte, kristne ungdommer som gjerne vil gå fast i en menighet og ha en tjeneste der? Mange ser ut til å lete etter et *annet* åndelig hjem – og finne det. Men hvorfor? De svarene som måtte fremkomme av denne undersøkelsen burde være viktige innspill i vurderingen av den omfattende reformprosess som Dnk kirke er midt oppe i. Vil revisjonene møte de behov som min undersøkelse avdekker?

Presentasjon av undersøkelsen.

Mine 13 informanter er på ulike stadier enten i studieløp for Menighet, organisasjon og ledelse (MOL) eller Musikk, menighet og ledelse (MML). De er medlemmer i Dnk. Alle navn er fiktive, men alder og kjønn stemmer. Utvalget var tilfeldig, men jeg fikk bekreftet medlemskap i Dnk før jeg gikk videre i intervjuet. Jeg samtalte ca 1 klokke med hver av dem. Jeg innledet samtalen med å si noe om at ifølge Dnk's teologi og ordninger tilhører de menigheten og kirken på stedet der de bor, og at menighetens

hovedsamling, normalt høymessen, er for dem.

Hva spurte jeg om? Jeg foretok en enkel kartlegging: alder, om de regner seg som kristne, om de har hatt og har en tilhørighet til en menighet, og om de ser det som naturlig for dem som kristne å høre til en menighet, gå der regelmessig og ha en tjeneste der. Jeg spurte også om de vet hvilken menighet de hører til på hjemstedet og på studiestedet, om de går der, og i tilfelle hvor ofte. Det var viktig å få utdypet kunnskap om hvordan informantene opplever en vanlig norsk høymesse, om de har hatt utbytte av å delta, og hva som gjorde at de fikk utbytte. Spørsmålene handlet også om deres forhold til liturgi generelt og til liturgien i høymessen mer spesielt. Deres oppfatning om og utbytte av preken/forkynnelsen de har hørt i Dnk blir de også spurt om.

Den siste spørsmålsrunden skulle avdekke hvordan de mener at gudstjenester skal være. Hvilke kvaliteter ved forkynnelsen er viktig? Hva med ordninger og liturgi? Dette ble linket opp mot spørsmål om hva det er som gjør at de går der de går, og om valget er bevisst.

Jeg har valgt å gi en del utsagn direkte og beholde den muntlige formen. Slik kommer informantenes synspunkter best fram og slik høres deres stemmer best.

Kartlegging av informantene. Hvem er de? Og går de til høymesse?

De svarer *ja* på spørsmålet om de regner seg som troende kristne. De (12 av 13) ser det som naturlig og viktig å gå fast i en menighet og tilhøre et fellesskap. Disse ønsker også å engasjere seg i ulike ulønnede tjenesteoppgaver. De sier at de ser det som en naturlig del av det å være kristen; det gir tilhørighet, og de kan *bidra og forme*, Jan, 29 år. Dette oppleves å være både et ansvar og en berikelse. Noen uttrykker stor lojalitet og trofasthet i den frivillige tjenesten: *da er det ikke bare å gå sin vei når det er kjipt*, Anders, 23 år.

De fleste av disse studentene kommer fra en kristen bakgrunn. De har blitt tatt med på møter og gudstjenester, og de har deltatt i barne- og ungdomsarbeid. Mange kjenner også den vanlige høymessen og er fortrolig med gangen og ordningen for den.

Går de så til gudstjeneste der de bor? Opplever de tilhørighet til menigheten de etter

Dnk's ordning hører til i? Nei. Ingen går eller opplever tilhørighet til sin geografiske menighet i Oslo-området, selv om noen tenker det som en mulighet når de blir mer etablert. Selv om alle visste hvilken kirke og menighet de tilhørte på hjemstedet, oppsøkte de ikke kirken der de bor som studenter. De hadde ikke tenkt på det som et aktuelt alternativ, og de fleste hadde ikke tenkt over saken før jeg spurte. Noen få visste det og hadde oppsøkt kirken der de bor, på grunn av gudstjenesteoppgaven jeg har nevnt. Men ingen valgte å fortsette å gå der. Unntaket er Andreas, 22: *Jeg var fast bestemt på å gå i F kirke. Gikk i tre måneder. Jeg var usynlig. Liten menighet med høy snittalder. Jeg fikk ingen tilhørighet. Derfor sluttet jeg og gikk et annet sted.* Samtidig hadde Andreas ikke full tillit til de teologiske standpunktene til presten og ledelsen i menigheten og vurderte disse som for liberale. Andreas forteller at han godt kan være med eldre mennesker. Men erfaringen av å ikke bli inkludert og snakket til gjorde at han gav opp.

Går de så til vanlig høymesse i det hele tatt? Nei, i svært liten grad. Denne undersøkelsen bekrefter det mine mer uhytadelige sonderinger har vist. De går ikke der de geografisk sett skulle høre til, og de går ikke til vanlig høymesse i noen annen kirke heller.

Howdan oppfatter informantene vanlige gudstjenester eller høymesser i Dnk?

Jeg spurte først etter generelt inntrykk og opplevelse, før jeg gikk nærmere inn på liturgi og preken hver for seg. Flere sier at de *har* hatt gode erfaringer og fått utbytte av å delta i en gudstjeneste. Det er forutsigbart og trygt, og noen ganger fint. Men slike erfaringer er unntakene og ikke det de vanligvis opplever. Ord som går igjen i samtalen er: fjernt, livsfjernt, kjedelig; noen sier veldig kjedelig, høytravende, avstand. Både preken og liturgi oppfattes som vanskelig. De hevder at det brukes ord som mange ikke forstår, og derfor er det vanskelig å leve seg inn i det.

Jeg tar med et knippe uttalelser som jeg etter samtalen oppfatter som representative. Jens, 21: *Så hellig at du vet ikke hvor du skal gjøre av deg!* Marianne, 20: *Presten står litt høyere. På et annet plan. Føler ikke sammenheng i alt. Virker*

overnaturlig, fjernt. Kristin, 26: *Hvorfor bruke masse ord som vi ikke bruker ellers? Jesus var så sinnsykt personlig!* Miriam, 24: *Vant med det, trives.* Likevel sier hun at det er en fremmed form for henne. Det blir litt tungt og tregt. Kari, 21: *Det største problemet er avstanden mellom menigheten og 'det der oppe' og uttrykksformen. Ikke rom for å utfolde oss med det en har.* Andreas, 22: *Kjedelig. Det virker for stivt til å være inderlig.* Anders, 23: *Litt uengasjert fra kirkens side. Presten og organisten gjør alt.*

Noen nøler en stund, og uttrykker så en ambivalens, slik som Kristin, 26 år: *Det er bra - og ikke bra, selv om det er de samme leddene. Bra å komme tilbake til sentrum, få gjort alle tingene. Trygt, men fjernt. Da jeg fikk et personlig forhold til Jesus, ble høymessen et ritual. Opplevde det veldig tomt. Mener jeg dette? Positiv til liturgi, men det kan bli livløst, bare munnen. Det berører ikke.*

Flere nevner alderen på dem som går i til gudstjeneste. Lisa, 23: *Foreldrene mine var de yngste + 10 eldre damer.* Bjarne, 24: *Legger seg til en helt annen aldersgruppe. Språk, rammer, innhold, preken – alt er beregnet på den eldre garde.*

Oppfatningen er ikke bare at de fleste gudstjenestedeltagere er eldre, men at alt er lagt opp med tanke på dem, og at det er denne aldersgruppen det blir tatt hensyn til. De uttrykker at det er vanskelig å få dekket behovet for tilhørighet, relevans og fellesskap.

Det musikalske uttrykket og orgelmusikken oppleves også å være for folk i en annen alder og med annen smak enn de selv har. Anne, 22, sier at hun forbinder musikkstilen med det klassiske, og: *det gjør at jeg ikke får noe ut av det.* Jan, 29: *Orgelet er så tungt og gammelmodig som det går an.* Bjørn, 21, forteller fra sin hjemmemenighet at det var mer variasjon før kirken fikk et nytt, dyrt orgel. Orgelet ble da mer dominerende; det førte til valg av salmer som passet til orgel. *Ikke lett å synge når melodien er ukjent, og teksten er vanskelig. Gjør at jeg faller ut,* sier han. Også Anders, 23, er svært skeptisk til utviklingen i kirken han nå hører til. Der ble det også brukt mange millioner på nytt orgel, noe som flyttet fokus og ressursbruk fra gudstjenesten til konsert- og kulturaktivitet. Musikkstudentene nevner ofte *surt orgel* og *kjedelige arrangementer*. Det virker åpenbart ikke tiltrekkende.

For liturgi, mot stivhet.

Ingen av dem jeg har snakket med, er motstandere av liturgi, faste ledd og ordninger. De mener at det er godt, trygt og nødvendig. Flere nevner det gode ved at liturgien sikrer at en får med seg det viktigste, og at ikke alt er avhengig av dagsformen. Men samtidig uttrykker flere at de ofte har følelsen av at liturgien utføres fordi det står i boka; en må igjennom alt, og at det er ikke rom for Åndens spontanitet og for avvik. Informantene sier at de vil ha liturgi, men at presten må kunne forholde seg litt fritt til den. Men mange av informantene uttrykker ambivalens. Andreas, 22: *Jeg er for liturgi, men mot stivhet, at vi må si det bare for å si det. Det er to grøfter. Enten: Alt spontant. Eller: Følge boka og bare bruke munnen.* At ordningen virker så forutbestemt at den er låst, synes å gi en opplevelse av tvangstrøye.

Flere uttrykker problemer med å involvere seg, bli engasjert, forstå hva som faktisk sies, og legge mening og følelser i det. De sier at det går fort, det er kompakt, og det er for mye innhold å forholde seg til på kort tid. Derfor er det vanskelig å rekke å tenke over det og legge hjertet i det.

Oppfatningen av liturgien avhenger av om presten har en innlevelse som merkes. Hvis det virker som om presten ikke har hjerte for saken, blir det bare oppramsing, og de lurere på om presten mener det han sier. Noen reagerer også på at utøverne har unaturlig stemme og tonefall: messende, sakte og høytidelig. Det bidrar til at gudstjenesten virker livsfjern.

Flere uttrykker at deres oppfatning av liturgien har forandret seg, som regel i positiv retning. Det som har øket utbyttet mest, er at de har lært om den, fortrinnsvis på HiS. Flere fremholder at det å forstå hva en gjør og hvorfor, gjør liturgien mer meningsfull. Det gjelder innhold i og mening med leddene, rekkefølgen, symbolhandlingene osv.

Forkynnelsen i gudstjenesten: snill og svevende!

Forkynnelsen er den enkeltfaktor som teller mest for flest i valg av gudstjenestetilhørighet. Forkynnelsen i de gudstjenestene de har vært med på, er også en viktig grunn til at de ikke vil gå til vanlige gudstjenester. At de har tro på og får utbytte av forkynnelsen, er viktigere enn

moderne lovsang, jevnaldrende, geografisk nærhet osv.

Hva ønsker de positivt at forkynnelsen skal bety og gi? Både innhold og form er viktig. Bibelen må være utgangspunkt og grunnvoll. Forkynnelsen skal stemme med Guds ord. Miriam, 24, sier det slik: *Ville ikke gått et sted der de tolker ting på sin egen måte. Veldig skeptisk til det.*

Flere er opptatt av at mange som kommer til gudstjenester, ikke er kristne. Anne, 22, sier: *Hvorfor ikke gripe sjansen til å evangelisere? Gi sjansen til folk å ta i mot Jesus. Aldri opplevd det i en statskirke. Forkynne det sentrale: Jesus, korset, blodet, hele den pakka!*

Lisa, 23, forteller om prekenen som hun hørte i en gudstjeneste der hun nå bor: *Forkynnelsen var så snill og svevende. Ikke direkte forkynnelse om Jesus. Vi skal være snille og glade så blir verden bedre.* Lisa gikk ikke dit igjen. Jan, 29, mener at inntrykket fra gudstjenesteforkynnelsen han har hørt, er at det er viktig å føle seg god. Det gjør ingen forskjell om du er kristen eller ikke. Han etterlyser bibelsk substans. Andreas, 22, sier også at han byttet menighet fordi forkynnelsen var for platt, for lite utfordrende, for bekræftende.

Utfordrende, livsnært, relevant er viktige stikkord som går igjen, og som beskriver hva de etterspør. Forkynnelsen skal angå og gi noe for livet de lever, noe som hjelper dem til å leve som kristne i hverdagen, gi noe å tygge på, lære noe som tar dem videre i livet.

Forkynnelsen må være forståelig og engasjerende. Flere opplever prestenes prekener som høytravende og lite livsnære, og ofte med lite innlevelse, mer som foredrag.

Jens, 22, sier: *Kan ikke erindre en preken (i en gudstjeneste i Dnk. Min anm.) som har fått meg til å tenke.* Han kunne godt huske det fra andre menigheter.

Lisa, 23, som har vært med foreldrene i kirke gjennom barndommen og noe utover i tenårene forteller: *Da jeg var 13-14 år, begynte jeg å få et mer bevisst forhold til Jesus og troen. Da ble det mer problematisk (å være med i kirken. Min anm.). Ville gjerne bygge noe i meg, men jeg fikk ikke noe. Da jeg var 16 år, ble det ordentlig mitt valg (å være kristen. Min anm.). Da ble det enda verre. Jeg hadde fått så mye på leir for eksempel. Gudstjenesten gjorde meg*

skuffet og frustrert. 'Kan du ikke si noe?' Skuffet over det presten sa og ikke sa.

Howdan bør forkynnelsen være?

Det jeg har skrevet om informantenes opplevelse av forkynnelsen i høymessen, sier også en del om hvordan de ønsker at forkynnelsen skal være. *Utfordrende* er et uttrykk som går igjen. I samtalene prøvde jeg å få det presisert. Det handler om å ta Bibelen på alvor, ikke bortforklare eller tilpasse budskapet slik at det blir akseptabelt for alle. For sin egen del ønsker de innsikt, konkrete eksempler, inspirasjon og motivasjon til å ta kristentroen på alvor og leve den ut i hverdagen. Noen etterlyser det å lære mer om hva Bibelen sier, og få hjelp til å knytte det til livet her og nå. Anne, 22, sier at det tiltaler ikke å bare fortelle om Guds kjærlighet. Klar visjon og Jesus-forkynnelse tiltrekker.

Forkynnelsen må også engasjere og bruke ord og eksempler som er forståelige og livsnære. Kunstig stemme, vanskelig språk og lite bibelsk substans gjør forkynnelsen kjedelig. Dette nevnes som det negative ved Dnk. De søker noe annet og går der hvor dette blir møtt.

Andre faktorer som avgjør hvor de velger å gå.

Ikke alle uttrykker at de har valgt bevisst; de har gått med venner, eller innfunnet seg i forsamlinger de har hørt godt om, f eks Storsalen. Noen er «på leit» og går forskjellige steder, selv om de ønsker å finne sin menighet.⁴

Flere sier at det er viktig at menigheten har bruk for dem, at de får tjenester som de opplever seg utrustet til, og som er meningsfulle. Siden de anser det som naturlig og riktig å engasjere seg aktivt også i gudstjenestelivet, begynner de ofte å gå regelmessig der hvor de får en tjeneste. Gjennom tjenesten får de mye. Inntrykket de har fra Dnk, er at presten og organisten gjør alt, og at deres forslag om eventuelle forandringer ville bli møtt med skepsis. Noen har konkrete erfaringer med det.

At stilen ikke er stiv, upersonlig, for høytidelig og alderdommelig, er også viktig. Moderne lovsang preger alle de menighetene hvor informantene går. For flere er orgelmusikk og salmer i tradisjonelle, klassiske arrangementer en

grunn til fremmedfølelse. Det gjelder musikkstilen, mer enn selve salmene.

Tidspunktet på dagen er ikke noe som fremheves i samtale, men de fleste synes å forutsette at samlingen ikke er på formiddagen. De fleste går til gudstjeneste på ettermiddags- eller kveldstid. Søndag kl 11.00 er et tydeligvis et dårlig tidspunkt for denne aldersgruppen.

Hva betyr fellesskapet? I samtale kom det fram at det er naturlig å gå der de føler seg hjemme. «Føle seg hjemme» handler om at stilen ikke er for stiv og unaturlig, at samværsformer er gjenkjennelige. De går gjerne der de treffer venner, og/eller der folk er imøtekommende og tar kontakt. Flere har erfart at om de kommer ny til en høymesse, er det ingen som bryr seg.

Tolkning av undersøkelsen. Hvilket budskap kommer fram?

Undersøkelsen og samtale med studentene har tydeliggjort flere forhold som jeg har valgt å systematisere noe. Ingen gir uttrykk for at de går i kirken på grunn av vane, tradisjon eller forpliktelse. Om dette er grunner som teller for eldre generasjoner, kan ikke Dnk regne med at unge voksne overtar disse begrunnelsene - selv om de er kristne og vil høre til i en menighet.

De søker *engasjement, berøring og innlevelse*. Denne ungdomsgruppen har erfart at gudstjenester og møter *kan* engasjere, berøre og utfordre slik at de lever med i det som skjer, og at det gjør noe med dem. De forventer mer enn å høre om hva Jesus *gjorde* en gang. De vil høre og erfare hva han *gjør* i dag, og hva han *gjør* med dem i deres liv og i deres hverdag. Slik jeg oppfatter informantene, bærer de på en lengsel etter å oppleve Guds kjærlighet og glede og bli utrustet til å gi den videre til dem som ikke kjenner Jesus. Forkynnelse som de ikke kan se har betydning for livet, kan betegnes som «bare teori», noe livsfjernt.

Flere uttrykker en klar forventning om at budskapet som formidles, skal være sant, ha bibelsk substans og være utfordrende. Dette oppfattes ikke som en motsetning til engasjement, forpliktelse og følelsesmessig berøring, men heller som flere sider av samme sak. En gudstjeneste skal berøre hele personligheten.

Forkynnelsen i Dnk berører og engasjerer lite, ja, svært lite i følge flere. Den kritiseres for å

være *snill og svevende*, og for å være bare bekræftende. Flere ga uttrykk for stor skuffelse over at prester ikke benyttet anledningen til å forkynne klart om Jesus og invitere ikke-kristne til å ta imot Jesus. Å våge å forkynne klassisk, kristen etikk i samlivsspørsmål ble også fremhevet. Derfor vil de spørre etter prester og lederskap som i hovedsak står for det grunnlaget som de selv ser som avgjørende viktig. De som leder menigheten, må også vise at de vil la det prege forkynnelse, veivalg og strategier. Det er altså ikke postmodernitetens relativisme som tiltrekker, men mer tydelighet, engasjement og mot til å stå for noe. Dette ser ut til å holdes sammen med postmodernitetens vekt på individuell tilnærning og personlig opplevelse.

Erfaringene med høymessen gir ikke forventninger om at behovene blir møtt der. Høymessen oppleves for upersonlig, stiv og fjern.

Men *hvorfor*? Hva skaper denne opplevelsen? *Språk og stemmebruk* har betydning. Informantene forteller at både i liturgi og preken brukes ord som er *vanskelig å forstå umiddelbart*. Det de ikke oppfatter innholdet i, engasjerer og berører heller ikke. Ingen røpet noen forventning om å få utbytte senere – hvis de bare fortsatte å gå til gudstjeneste.

Stemmebruken virker kunstig og oppstyttet, noe som gir inntrykk av at budskapet ikke angår dem. De merker sjelden et synlig personlig engasjement og lurer på om presten tror på det han/hun sier.

For bundet til liturgien. Om informantene anser liturgi som noe godt og nødvendig, mener de at den er *for* bestemt, og menigheten må igjennom den, selv om mye skulle tale for å endre eller kutte noe. Dessuten er liturgien innholdsrik med mange sannheter som man «går igjennom» på kort tid. Det er mer enn de greier å involvere seg i og legge hjertet i. Og det som de ikke greier – eller rekker – å legge hjertet i, får ingen mening. Måten liturgien gjennomføres på gir heller ingen åpning for spontanitet eller at Den hellige ånd skulle kunne ha noe å si som bryter med det planlagte. Dette oppleves som en ufrihet som hindrer et levende møte med Gud. De vil ikke være uengasjerte tilskuere til noe de oppfatter som oppramsing av ubegripelige ord. Dette oppleves kjedelig, og ungdom,

heller ikke kristen ungdom, søker ikke til samlinger der de kjeder seg.

Atmosfæren preget av annerledeshet og høytidelighet. Høymessen foregår i en atmosfære som mange opplever som påtatt og hemmende. Selv om opplevelse av høytid for noen kan være selve grunnen til å oppsøke kirken, bekrefter informantene et generelt inntrykk: Det er svært få i alderen 20-40 som går fast til gudstjeneste for å oppleve dette.

Sang og musikkstil. Alle informantene som går regelmessig til gudstjeneste, går i menigheter som synger moderne lovsanger, for det meste med et populær-musikalsk preg.⁵ Høymessens klassiske musikkuttrykk med orgelet som det dominerende og oftest enerådende instrumentet, er flere av informantene svært kritiske til. Musikk er viktig for yngre generasjoner; den er et språk og identitetsskaper. En stor del av høymessen består av musikk, og hvis dette bærende element oppleves fremmedgjørende, blir fremmedfølelsen stor.

Her er det også viktig å merke seg at moderne lovsang ofte handler om mer enn ulikt sangvalg eller andre instrumenter. I menigheter med moderne lovsang brukes det mer tid til å lovprise og tilbe Gud, og gjennom dette opplever mange en atmosfære av hengivelse og åpenhet for Guds Ånd og et rom for å gi og ta i mot Guds kjærlighet. Ingen informanter forteller at de har hatt slike erfaringer med salmesang.

Behov for fellesskap blir ikke møtt.

Samtalene har vist at unge voksne søker tilhørighet og har behov for kristent fellesskap og kristne venner som de kan dele noe av livet med. Men fellesskap mener de noe mer enn å oppholde seg i samme kirkerom en times tid og delta i en felles liturgi og lytte til samme preken. Fellesskap handler om å snakke sammen, bli kjent og styrke hverandre i tro og tjeneste. En salmebok i hånden og et smil møter ikke behovet for fellesskap.

Ønske om en tjeneste.

Mange av informantene sier at de ser det som naturlig og givende å ha en tjeneste i menigheten sin, også direkte i gudstjenestesammenheng. De har samtidig et inntrykk av at i Dnk

gjør presten og organisten alt. Deres tjeneste og forslag, særlig når det gjelder nyere lovsang, er ikke ønsket, og noen har erfart å bli avvist eller neglisjert. En tjeneste gir tilhørighet og øker forpliktelsen til å fortsette i menigheten også i vanskelige perioder. Flere forteller at de får mye selv gjennom f.eks. lovsangsledelse. Derfor begynner de å gå der det er bruk for dem, og der de kan dele menighetens visjoner og målsetting.

Utblick: Vil gudstjenestereformen svare på utfordringene?

Det kan se ut som verdiene i gudstjenestereformarbeidet vil møte mange av de behov og forventninger som informantene har formidlet.⁶ Målet er en gudstjeneste for alle, og som berører og engasjerer, bl.a. gjennom større lokal frihet og tilpasning og inkluderende, livsnært språk.⁷ Engasjerte kristne ungdommer burde være strategiske og ettertraktete aktører i dette arbeidet.

Men det som er kommet fram i denne undersøkelsen, avdekker noen kollisjonspunkter som bør drøftes åpent. Der gjelder særlig den folkekirkelige visjon, ideologi og praksis.⁸ Vil «folkekirkelig forkynnelse» kalle folk til omvendelse, til å ta et standpunkt og ta imot Jesus? Vil det bli mer bibelsk substans og tydeligere utfordring til kristent liv i hverdagen? Vil arbeidet med mer inkluderende språk og kjønnsnøytrale navn på personene i treenigheten skremme mer enn å tiltrekke dem som er opptatt av at Bibelen ikke omtolkes?

I folkekirken skal man også ivareta dem som kommer i forbindelse med livets store anledninger. De kommer med en forventning om en vakker seremoni, om høytid, annerledeshet og imøtekommenhet. Også for mange trofaste gudstjenestedeltagere er opplevelsen av høytid og hellighet viktig.

De av den etterlyste generasjon som vil gå til gudstjeneste jevnlig, søker ikke annerledeshet, men det gjenkjennelige mht form, musikk, språk, atmosfære. De søker troshjelp for hverdagen mer enn høytid for søndagen. De trenger inspirasjon, kraft, mot, utrustning og opplæring. Dette opplever antagelig de fleste gudstjenestearsvarlige som konkurrerende hensyn. Med en folkekirkelig strategi vinner høytids- og inkluderingshensynet.

Jeg mener å ha sett og påvist at det er alvorlige grunner til at de ungdommene som jeg refererer til, ikke engasjerer seg i Dnk. De har grunnleggende spørsmål som ligger under, selv om de ikke alltid uttrykkes direkte: Hva er en menighet? Er dåpen nok til å bli frelst? Blir alle frelst selv om de ikke tror på Jesus? Er det rom for nådegaver i gudstjenesten? Læres det ut fra Bibelen? Er det rom for ungdommens egne uttrykksmåter? Er ordningene og liturgien så viktig at det personlige og spontane må holdes tilbake? Er kristendom norsk kultur og tradisjon som skal bevares, eller er det radikalt, levende livsfelleskap med Jesus? Hvordan svarer lederkapet i Dnk på slike spørsmål fra mange av sine troende, engasjerte ungdommer?

En spissformulering til slutt: Ungdom som mine informanter representerer, ønsker kulturtilpassede, gjenkjennelige former og utfordring og hjelp til annerledes liv. Erfaringen med Dnk's høymesser er at de der får det motsatte: kulturtilpasset budskap i former som oppleves fremmede.

Referanser:

- Høringsdokument. Reform av kirkens gudstjenesteliv.* Eide Forlag 2008.
Skaar, Tove Rustan: *Inn i tilbedelsen, Den moderne lovsangstradisjonen.* Verbum forlag 2007.

Noter

- 1 Høgskolen i Staffeldtsgate (HiS) ble opprettet i 2004 og videreførte den tradisjonsrike Bibelskolen i Staffeldtsgate. HiS eies nå av Normisjon og Den evangelisk lutherske frikirke. Den tilbyr profesjonsutdanning knyttet til to studieløp: MOL: menighet organisasjon og ledelse og MML: musikk, menighet og ledelse. Begge studieløp gir bache-

lorgrad ved fullført utdanning. MML tilbyr også 4. år med fordypning i utøvelse og gudstjenestep praksis. For skolen er det viktig å ivareta både utdanning, utrustning og karakterbygging. Skolen rekrutterer studenter fra store deler av kirkelandskapet, men de fleste er medlemmer i Dnk.

- 2 *Høringsdokument. Reform av kirkens gudstjenesteliv.* Eide Forlag 2008, s 7.
- 3 I over 20 år, fra den gang skolen var Indremisjons-selskapets Bibelskole, har jeg hatt god anledning til å gjøre meg kjent med hvordan disse ungdommene tenker og handler i forhold til gudstjenestelivet i Dnk. Jeg har foretatt mange uhyttelige undersøkelser i form av håndsopprekninger for å se hvor mange studenter som går til høymesse i Dnk. Resultatet er talende. Svært få, gjerne mellom én og tre i hvert kull på rundt 60 studenter, går regelmessig til høymesse eller andre tradisjonelle gudstjenester i Dnk. På HiS har jeg i 5 år undervist i faget Kristen Spiritualitet. Et av arbeidskravene i faget innebærer rapport og refleksjon fra besøk i ulike typer gudstjenester og menighetssamlinger, hvorav ett besøk i en gudstjeneste i Den norske kirke er obligatorisk. Jeg har lest ca 300 slike oppgaver. Den gjennomgående erfaring som oppgavene reflekterer, er at ved vanlige høymesser er det forholdsvis få til stede. De beskrives som eldre. Som regel er det ikke ungdom til stede utenom dem selv, men der kan være dåpsfamilier med barn og yngre mennesker. Inntrykket etter å ha lest disse oppgavene danner et bakteppe for denne undersøkelsen.
- 4 Jeg har ikke spurt eksplisitt hvor de går til gudstjeneste. Ut fra samtalene vet jeg likevel at Storsalen, Oslo Misjonskirke, Abildsø, Filadelfia og F2 i Fagerborg kirke er de mest aktuelle stedene.
- 5 For en nærmere beskrivelse og drøfting av moderne lovsang, viser jeg til min bok *Inn i tilbedelsen, Den moderne lovsangstradisjonen.* Verbum forlag 2007.
- 6 *Høringsdokument. Reform av kirkens gudstjenesteliv.* Eide forlag 2008, s 17.
- 7 Ibid. s 13,17 og 21.
- 8 Selv om folkekirkebegrepet kan forstås forskjellig, synes man likevel å være enige om at kirken – og dermed gudstjenesten - skal være «åpen og inkluderende». Alle skal føle seg hjemme, og kirken skal «være der» når det er behov for den. Kirken skal betjene folket ved spesielle begivenheter. Alle døpte er fullverdige medlemmer; de tiltales og omtales som kristne.